

La república de la cultura, des de la resiliència cultural

Hi ha molta cultura que es fa des de la "perifèria" de les polítiques i des de la societat civil

Un moment de les III Jornades Pensem-NacióXXI, coorganitzades per la Fundació Congrés de Cultura Catalana i l'Associació Catalana de Professionals. | Àlvar Andrés

Des del món cultural comença a sentir-se una mena de brogit, que ve d'una queixa permanent i llunyana. Ara es fa sentir més, a través del reclam del 2% de pressupost de la Generalitat i **potser aviat els professionals de la cultura demostraran que el sector és important.**

En els darrers anys el moviment independentisme ha posat el focus en l'economia (dèficit fiscal i viabilitat de Catalunya independent) i en la idea d'una democràcia participativa (a través de la mobilització i el control de la corrupció), o fins i tot en la qüestió polèmica de la llengua (castellà oficial o no). **La cultura havia quedat en un pla fosc, perquè calia deixar la qüestió de la identitat al marge del procés;** calia permetre redefinir què és cultura catalana. No sé si s'ha aconseguit, perquè ara en cada debat sobre el tema apareix la mateixa (estúpida) pregunta de si es pot fer cultura catalana en castellà. Sembla que hem de passar un examen? **No ens preguntem mai si es pot fer cultura espanyola en català,** però l'efecte d'exclusió, rebuig i menyspreu que es produeix del centre polític cap a la colònia i la seva llengua i cultura passa desapercbut. I així costa molt d'entendre perquè som on som. En fi, aquest no era el tema de que volia parlar, sinó només el rerefons implícit.

Perquè si el món cultural està queixós és per la situació de misèria que arrossega des del 2008, si és que abans es pogués dir que hi havia abundància. Però els progressos que hi havia hagut fins aleshores van quedar aturats del tot amb la crisi econòmica global. Ara la cultura és la ventafocs dels pressupostos de la Generalitat i segurament ho ha estat sempre en els ajuntaments. Deu haver-hi algun estudi sobre el percentatge que els municipis destinen a la cultura. Perquè la cultura no és només la dels grans equipaments del país (abans

Pensem.

eren *institucions*, una diferència remarcable que assenyala Agustí Alcoberro), que sobreviuen ara amb pressupostos misèrrims i sense nord. Sinó també la cultura dels petits museus i de les petites institucions i iniciatives culturals que viuen amb molt menys. Potser caldria fer una sèrie sobre "herois de la cultura" per donar reconeixement a totes aquelles persones que han fet sobreviure projectes culturals sense diners.

Per això el debat que han organitzat la Fundació Congrés de Cultura Catalana i l'Associació Catalana de Professionals aquest dissabte 8 de febrer al Centre Artesà Tradicionari, amb el títol de "La república de la cultura", ha mostrat només l'inici del que hauria de ser un debat en profunditat sobre la cultura catalana. Potser sí que caldrà fer algun dia un congrés de cultura catalana, o si voleu un congrés català de cultura. No pas com el del 1976-1977, en què es va parlar de tot allò que tenia a veure amb el futur dels Països Catalans com a sistema polític, social, econòmic, cultural, lingüístic, etc. Sinó **un congrés només de cultura, per situar la cultura al centre del debat, per fi.**

Joan Manuel Tresserras i Agustí Alcoberro, en ple debat. Foto: Àlvar Andrés.

Aquesta era la intenció de la III Jornada Pensem/Nacioxxi: centrar el debat en la cultura. Com a primera ronda va oferir-nos alguns apunts brillants. La idea de **Joan Manuel Tresserras** que cal construir l'Estat català des de la cultura, una nova cultura que sigui la mirada d'un nou subjecte polític. L'avís d'**Agustí Alcoberro** sobre el risc de la segregació de la societat catalana i la necessitat de construir lideratges col·lectius també a través de la cultura. La necessitat de pensar la pròpia cultura des d'una posició no hegemònica, com assenyala **Serés**, davant dels fenòmens de la globalització. La necessitat, també, de pensar la cultura de forma transnacional, perquè és com la vivim avui, com deia **Jaume Subirana**. La cultura entesa com a bé públic comú, deia **Xavier Antich**. Per tant, necessàriament dependent de les polítiques públiques i necessàriament vinculada a la societat civil, que en aquests darrers anys han deixat moltes joguines trencades, recordava **Carme Clusellas**. Sense deixar de banda el fet que hi ha

iniciatives privades, sostenibles i amb potencial, com ens deia **Oriol Magrinyà** de la Fundació Carulla.

Jo hi afegiria, com deia abans, que **el país és ple d'iniciatives culturals modestes però molt efectives**. Per exemple, l'Escola Xamfrà que dirigeix Ester Bonal(*), que finalment no va poder fer de ponent a la jornada per motius personals. O l'editorial Labreu, editorial de referència actual en poesia i qualitat en narrativa i traduccions, que funciona des de fa 10 anys a base de la feina feta en caps de setmana i hores lliures dels seus promotors. I tantes editorials, llibreries, escoles de dansa, grups de música, etc. que treballen per la cultura sense esperar poder-ne viure.

Hi ha molta cultura que es fa des de la "perifèria" de les polítiques i des de la societat civil que crea el que Simona Skrabec, des del públic de la jornada, reclamava: resiliència cultural, més que resistència, davant l'homogeneïtat que el capitalisme global estén per tots els territoris (*Barcelona, global shopping city*). I jo prenc aquesta paraula, resiliència, com a nou possible lema per a la "nostra" cultura: Resiliència cultural.

Algun dia, però, ens caldrà tenir un pla de cultura que no sigui només un document per fer bonic, sinó un sistema de treball que posi en relació iniciatives privades i associatives, institucions públiques, creadors/es, equipaments i institucions locals. **La cooperació és la marca de la innovació social del segle XXI**. També ens cal una estratègia que ajudi a captar el gran públic. Perquè en relació als públics també caldrà canviar algunes dinàmiques. No podem dir que haguem anat enrere en la capacitat cultural del país, però tampoc no aconseguim anar endavant. I el món es mou. Les noves tecnologies estan omplint el món de la cultura (el mercat cultural) de nous formats. Són els que tenen més públics. I la cultura catalana encara no juga en aquesta lliga. Podria quedar-ne al marge si no hi ha un projecte de futur ben definit. **La resiliència implica recuperar la fortalesa que s'havia perdut. Per això hauríem de lluitar.**

() En aquesta jornada, com en totes, vam convidar més dones que homes a fer les ponències. El resultat, però, és que hem rebut unes quantes negatives per part de les dones i cap per part dels homes als que se'ls ha fet la proposta de participar-hi.*